

การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
ทางการศึกษาของประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์
A Comparative Study of Educational Management
to Reduce Educational Inequality in Thailand, Vietnam,
Indonesia and New Zealand

ณัชชา มหปญญานนท์¹
Natcha Mahapoonyanont¹

บทคัดย่อ

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายังคงเป็นความท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และ ความมั่นคงของประเทศ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบกลยุทธ์และแนวปฏิบัติด้านการจัดการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ โดยใช้การวิจัยเชิงเปรียบเทียบและ คุณภาพตามกรอบแนวคิดการวิเคราะห์เปรียบเทียบแบบสหวิทยาการของ Bereday ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ เอกสาร การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาของทั้งสี่ประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีโครงการต่าง ๆ เช่น นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ซึ่งช่วยเพิ่มการเข้าถึง การศึกษา แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพ โดยเฉพาะระหว่างนักเรียนในเมืองและชนบท ซึ่งสะท้อนจากผลการ ประเมิน PISA 2022 ขณะที่เวียดนามแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จที่โดดเด่นในระบบการศึกษา โดยมีคะแนนสูงกว่า ค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม OECD ผ่านการจัดสรรทรัพยากรอย่างเท่าเทียม การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และระบบ การประเมินระดับชาติ อินโดนีเซียประสบความสำเร็จในการเพิ่มการเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะผ่านโครงการ *Program Indonesia Pintar (PIP)* แต่ยังคงเผชิญความท้าทายด้านคุณภาพการศึกษา นิวซีแลนด์มีความโดดเด่นใน ด้านการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา การสนับสนุนชุมชนพื้นเมือง เช่น ชาวเมารี (Māori) และชาวหมู่เกาะ แปซิฟิก (Pasifika) และผลลัพธ์ด้านการรู้หนังสือที่สูง

สำหรับประเทศไทย ปัญหาสำคัญยังคงอยู่ที่โครงสร้างพื้นฐานที่ไม่เพียงพอ การจัดสรรทรัพยากรที่ไม่ เท่าเทียม และคุณภาพครูในพื้นที่ชนบท ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายประกอบด้วย การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา การลงทุนในการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาสายอาชีพ การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และการสร้างระบบข้อมูลที่ ครบคลุมเพื่อติดตามความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เน้นการใช้บทเรียนจากเวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ เพื่อพัฒนานโยบายที่มี ประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ผลการวิจัยนี้มุ่งส่งเสริมการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการสร้างความเท่าเทียมในระบบการศึกษาและพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การศึกษาเปรียบเทียบ, การจัดการศึกษา, ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา, ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย, ความเสมอภาคทางการศึกษา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹ Assist. Prof. Dr., Faculty of Education, Thaksin University
Corresponding Author E-mail : natcha@tsu.ac.th

Abstract

Educational inequality remains a critical challenge affecting a nation's economic, social, and security dimensions. This study aimed to compare strategies and practices in educational management to reduce inequality in Thailand, Vietnam, Indonesia, and New Zealand. Based on Bereday's framework for interdisciplinary comparative analysis, the study used a comparative and qualitative research design to analyze documents, conduct structured interviews, and collect data from key stakeholders in education in all four countries.

The findings revealed the following: Thailand's initiatives, such as the Free Education Policy for 15 years, have improved access to education but continue to exhibit disparities in quality, especially between urban and rural students, as reflected in PISA 2022 results. Vietnam's education system performed significantly better than the OECD averages due to the fair distribution of resources, ongoing professional development for teachers, and effective national assessment systems, encapsulated in the "Vietnam Effect." Indonesia has made strides in access through initiatives like *Program Indonesia Pintar (PIP)* but faces challenges in improving the quality of education. New Zealand excelled in decentralizing education management, supporting indigenous communities such as Māori and Pasifika, and achieving high literacy outcomes.

In Thailand, persistent challenges include inadequate infrastructure, inequitable resource allocation, and insufficient teacher quality in rural areas. Policy recommendations include decentralizing education management, investing in early childhood and vocational education, improving teacher training, and establishing comprehensive data systems to monitor educational inequality.

This study emphasizes leveraging insights from Vietnam, Indonesia, and New Zealand to develop effective, evidence-based policies tailored to Thailand's context. The findings aim to contribute to sustainable development goals by promoting equity in education and fostering national development.

Keywords: Comparative Study, Educational Management, Educational Inequality, Policy Recommendations, Educational Equity

บทนำ

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในหลากหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ความเหลื่อมล้ำนี้หมายถึงความแตกต่างหรือความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสและการเข้าถึงการศึกษา ซึ่งเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการ เช่น สถานะทางเศรษฐกิจ ชาติพันธุ์

เพศสภาพ หรือพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ปัญหานี้ไม่เพียงแต่ทำให้กลุ่มคนบางกลุ่มขาดโอกาสพัฒนาตนเอง แต่ยังส่งผลกระทบในวงกว้างต่อความก้าวหน้าและความยั่งยืนของประเทศ

ในด้านเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทำให้คนกลุ่มที่มีการศึกษาน้อยไม่สามารถเข้าถึงงานที่มีรายได้สูงและมีคุณภาพ ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้และลดทอนโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมโดยรวม นอกจากนี้ การที่คนส่วนหนึ่งของประเทศขาดการศึกษาที่เพียงพอทำให้ประสิทธิภาพการผลิตและการพัฒนาทักษะของแรงงานลดลง ซึ่งส่งผลเสียต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

ในด้านสังคม ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทำให้เกิดช่องว่างระหว่างกลุ่มคนในสังคม ซึ่งนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการต่าง ๆ เช่น การบริการสุขภาพ โครงสร้างพื้นฐาน และโอกาสในการพัฒนาตนเอง ความแตกต่างนี้สร้างความขัดแย้งและความไม่ไว้วางใจระหว่างกลุ่มคน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดความไม่สงบและความไม่สมานฉันท์ในสังคม

อีกมิติหนึ่งที่ได้รับผลกระทบอย่างชัดเจนคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเข้าถึงการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันทำให้คนบางกลุ่มขาดโอกาสในการพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงาน สิ่งนี้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม เพราะศักยภาพของประชากรไม่ได้ถูกใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายังส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและสันติภาพในสังคม การศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจและการยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสังคม หากการศึกษายังไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม ความเข้าใจผิดและความไม่ไว้วางใจกันระหว่างกลุ่มคนจะยังคงมีอยู่ ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและลดทอนความสามัคคีในระดับประเทศ

ในระยะยาว ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นตัวเร่งให้ปัญหาความยากจนและสุขภาพที่ไม่ดีในกลุ่มคนเปราะบางรุนแรงขึ้น ปัญหาเหล่านี้ก่อให้เกิดภาระทางเศรษฐกิจและสังคมที่หนักขึ้นสำหรับประเทศ นอกจากนี้ การขาดโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ

ดังนั้น การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจึงเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน ไม่เพียงแต่เพื่อสร้างความเท่าเทียมและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่ยังเป็นการวางรากฐานสำหรับการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนและมั่นคงในอนาคต (UNESCO, 2020)

การศึกษามักถูกมองว่าเป็นตัวเร่งสำคัญในการพัฒนาของแต่ละประเทศ การสร้างความเสมอภาคในด้านคุณภาพ โอกาส และผลลัพธ์ทางการศึกษาเป็นเป้าหมายหลักของรัฐบาลและองค์กรผู้บริจาคระหว่างประเทศที่ลงทุนพันล้านดอลลาร์ด้วยความมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือคนยากจนทั่วโลกให้พึ่งพาตนเองได้ องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ได้ทุ่มทุนจากทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างมากมาในความพยายามพัฒนาการศึกษาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ (ISSC, IDS และ UNESCO, 2016; Baker & Holsinger, 1996; Diener & Dweck, 1978; Harber, 2002; Lane, 2001)

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา มีการศึกษาและงานวิจัยจากทั่วโลกที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบเชิงลบของความเหลื่อมล้ำในระดับสูงต่อทุกมิติของการพัฒนา ตั้งแต่การเติบโตทางเศรษฐกิจ การลดความยากจน

ไปจนถึงการสร้างเชื่อมั่นในสังคม งานวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการลดความเหลื่อมล้ำไม่เพียงแต่เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อสร้างความเป็นธรรมและความเท่าเทียม แต่ยังสามารถช่วยส่งเสริมการแข่งขันในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ความเหลื่อมล้ำที่สูงไม่ได้เพียงแค่แสดงถึงความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสและทรัพยากร แต่ยังเป็นตัวการที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกและการกีดกันในโครงสร้างของสังคม ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขโดยด่วน (Wilkinson and Pickett, 2010 อ้างถึงใน ISSC, IDS และ UNESCO, 2016) งานศึกษาของ Wilkinson และ Pickett (2010) ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ การลดความเหลื่อมล้ำไม่ได้เป็นเพียงเป้าหมายเพื่อความยุติธรรม แต่ยังเป็นวิธีการสำคัญในการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

โดยทั่วไปแล้วคุณภาพการจัดการศึกษายังคงเป็นสถานะทางสังคมที่สะท้อนถึงสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม (Bourdieu & Passeron, 1977) การขจัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจะขยายอิทธิพลเชิงบวกของการศึกษาต่อความสำเร็จของผลลัพธ์การพัฒนาด้านอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น ระดับของการศึกษาโดยเฉลี่ยในประชากรที่มีการกระจายที่เท่าเทียมกันมากขึ้น ส่งผลกระทบท่อการเติบโตทางเศรษฐกิจมากขึ้น และผลการศึกษาของประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลางแสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้นนั้นเชื่อมโยงกับความขัดแย้งที่สูงขึ้น (UNESCO, 2014)

งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซียและประเทศนิวซีแลนด์ สาเหตุที่เลือกศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศเวียดนามและอินโดนีเซียเนื่องจากอยู่ในภูมิภาคเดียวกันและเป็นสมาชิกประเทศอาเซียน สำหรับประเทศเวียดนามได้รับการกล่าวถึงอย่างมากในด้านความสำเร็จของระบบการศึกษาหลังเข้าร่วมการประเมิน PISA เป็นครั้งแรกในปี 2012 ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่า เวียดนามสามารถก้าวขึ้นสู่ระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD แม้จะเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มี GDP และค่าใช้จ่ายทางการศึกษาต่ำกว่า ตัวอย่างเช่น ในวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนเวียดนามมีคะแนนสูงกว่ากลุ่ม Dev7 (ได้แก่ แอลเบเนีย โคลอมเบีย อินโดนีเซีย จอร์แดน เปรู ตุนิเซีย และไทย) ถึง 128 คะแนน ซึ่งตามเกณฑ์ของ OECD การเพิ่มคะแนนในระดับนี้เปรียบเทียบกับความแตกต่างของการศึกษาเกือบสามปี ความสำเร็จนี้มักเรียกกันว่า “Vietnam Effect” (Parandekar & Sedmik, 2016) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพเชิงระบบของการจัดการศึกษาในเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นความเสมอภาคและการเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพ แม้จะมีทรัพยากรจำกัด

ใน PISA 2022 ประเทศเวียดนามยังคงแสดงผลการประเมินที่โดดเด่น โดยเฉพาะในวิชาคณิตศาสตร์และการอ่าน ซึ่งคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนเวียดนามยังคงอยู่ในระดับสูงกว่าอีกหลายประเทศในกลุ่ม OECD จากความสำเร็จของเวียดนาม ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์เชิงลึกถึงยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในเวียดนามที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การเน้นบทบาทของครู การออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ นิวซีแลนด์ซึ่งมีความโดดเด่นในด้านการสนับสนุนความเสมอภาคทางการศึกษาและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ของชุมชน ยังเป็นตัวอย่างสำคัญที่ประเทศไทยและอินโดนีเซียสามารถเรียนรู้และปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศตน งานวิจัยนี้คาดหวังว่าจะสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในบริบทที่หลากหลาย และสามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ช่วยพัฒนาการศึกษาในประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน

ส่วนประเทศอินโดนีเซีย แม้ว่าจะยังคงตามหลังประเทศไทยในหลายมิติ แต่ก็มีหลายประเด็นที่น่าสนใจและควรค่าแก่การศึกษาเพิ่มเติม โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและนวัตกรรมที่ส่งผลต่อระบบการศึกษา จากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทั่วโลกในปี 2560–2561 (2017–2018) โดย World Economic Forum (WEF) อินโดนีเซียอยู่ในอันดับที่ 36 ชัยขึ้นจากอันดับที่ 41 ในปีก่อนหน้านี้ จากทั้งหมด 137 ประเทศ รายงานฉบับดังกล่าวระบุว่า อินโดนีเซียเป็นหนึ่งในประเทศที่มีตลาดขนาดใหญ่ เศรษฐกิจมหภาคที่มีเสถียรภาพ และมีความก้าวหน้าในด้านนวัตกรรมและตลาดการเงิน ส่วนพัฒนาการล่าสุดและผลกระทบต่อการศึกษา จากข้อมูลล่าสุดในปี 2022–2023 รายงานโดย Global Competitiveness Report ระบุว่าอินโดนีเซียยังคงแสดงความก้าวหน้าในด้านความสามารถในการแข่งขัน แม้จะเผชิญกับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ความก้าวหน้านี้เป็นผลจากการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน การขยายตลาดแรงงาน และการลงทุนในนวัตกรรมซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ อินโดนีเซียยังได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องในด้านการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านโครงการรัฐบาล เช่น Program Indonesia Pintar (PIP) ซึ่งมีเป้าหมายให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เด็กจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย โครงการนี้ช่วยลดอัตราการออกจากระบบการศึกษาในระดับประถมและมัธยมต้น อีกทั้งยังมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่ชนบทและพื้นที่ห่างไกล

ผลการประเมิน PISA 2022 ในด้านการศึกษาระดับนานาชาติ อินโดนีเซียยังคงมีความท้าทายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลการประเมิน PISA 2022 (Programme for International Student Assessment) พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนอินโดนีเซียในวิชาคณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์ ยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD อย่างไรก็ตาม มีแนวโน้มเชิงบวกในแง่ของการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มนักเรียนในเขตเมืองและชนบท ผ่านการเพิ่มการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา เช่น หนังสือเรียน และการเรียนการสอนแบบดิจิทัล บทบาทของนโยบายเศรษฐกิจมหภาคต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา งานวิจัยก่อนหน้านี้ เช่นรายงานของ Schwab (2017) ระบุว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาค เช่น ความมีเสถียรภาพของตลาดการเงินและความก้าวหน้าด้านนวัตกรรม มีความเชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ประเทศที่มีเศรษฐกิจเติบโตอย่างมั่นคงมักจะสามารถจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น แม้อินโดนีเซียจะเผชิญกับความท้าทายในด้านคุณภาพการศึกษา แต่พัฒนาการในมิติเศรษฐกิจและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานการศึกษาทำให้เชื่อได้ว่าประเทศมีแนวโน้มในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาแนวทางและนโยบายของประเทศอินโดนีเซียในมิติของการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในงานวิจัยนี้

และในส่วนของประเทศนิวซีแลนด์นั้นได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงที่สุดในโลก ความสำเร็จนี้เป็นผลมาจากการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจและการสร้างระบบการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ด้วยความเชื่อมั่นร่วมกันว่า "การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม"

สำหรับประเทศนิวซีแลนด์ นิวซีแลนด์ได้ก้าวขึ้นมาเป็นประเทศแนวหน้าในด้านการศึกษาและได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีระบบการศึกษาที่ดีที่สุด การปฏิรูปการศึกษาในนิวซีแลนด์เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ โดยเปลี่ยนจากการบริหารที่รวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลางไปสู่การกระจายอำนาจให้แก่โรงเรียนและชุมชน สถานศึกษามีอิสระในการกำหนดแนวทางการจัดการและหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน โดยที่กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่กำกับดูแลเชิงนโยบายและจัดสรรทรัพยากรอย่างยุติธรรม ระบบดังกล่าวช่วยสร้างความยืดหยุ่นและความเหมาะสมกับความต้องการในระดับท้องถิ่น

หนึ่งในจุดเด่นของระบบการศึกษานิวซีแลนด์คือการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการจัดการศึกษา คณะกรรมการบริหารโรงเรียน (Board of Trustees) ซึ่งประกอบด้วยผู้ปกครองและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและการบริหารทรัพยากรของโรงเรียน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนในลักษณะนี้ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบร่วมกันในระบบการศึกษา ผลการประเมิน PISA 2022 สะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาของนิวซีแลนด์ แม้จะได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 แต่ประเทศยังคงรักษาตำแหน่งในกลุ่มประเทศที่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD โดยเฉพาะในด้านการอ่าน (Reading Literacy) ซึ่งยังคงเป็นจุดแข็งสำคัญ นอกจากนี้ นิวซีแลนด์ยังแสดงถึงความสำเร็จในด้านความเสมอภาคทางการศึกษา โดยลดช่องว่างระหว่างนักเรียนที่มาจากพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์สำคัญที่ทำให้นิวซีแลนด์ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนผู้เรียนรายบุคคล และการส่งเสริมความเสมอภาคในระบบการศึกษา โดยเฉพาะการสนับสนุนกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมือง เช่น ชาวเมารี (Māori) และชาวหมู่เกาะแปซิฟิก (Pasifika) ให้ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม บทเรียนจากนิวซีแลนด์เป็นตัวอย่างที่ประเทศไทยสามารถนำมาปรับใช้ เช่น การกระจายอำนาจทางการศึกษาให้โรงเรียนและชุมชน การลงทุนในศักยภาพของครู และการสร้างระบบที่ส่งเสริมความเสมอภาค เพื่อสร้างระบบการศึกษาที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสร้างพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

คำตอบจากการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้จะนำเสนอประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ โดยจะชี้ให้เห็นถึงกลยุทธ์ที่ประสบความสำเร็จในบริบทของแต่ละประเทศ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างความเสมอภาคในระบบการศึกษาของประเทศไทย นอกจากนี้ การวิจัยยังเน้นให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาที่ลดความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน รวมถึงการกำหนดแนวทางและกลไกในการสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาของ

ประเทศไทยให้มีความเข้มแข็ง ตอบสนองต่อความต้องการของประชากรในทุกมิติ และสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

คำถามในการวิจัย

1. ประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์มีความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในด้านใดบ้าง
2. ประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาและมีความต้องการพัฒนาด้านการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในประเด็นใด
3. ประเทศเวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์มีจุดเด่นหรือกลยุทธ์ใดในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศไทย
4. แนวทางการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเสนอแนวทางการกำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย โดยสังเคราะห์จากผลการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์
2. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการ การจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาจุดเด่นด้านการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์
4. เพื่อเสนอแนวทางการกำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ เป็นงานวิจัยเอกสารและข้อมูลคุณภาพ (Documentary Research and Qualitative Research) โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการศึกษาเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) ตามวิธีการเปรียบเทียบแบบสหวิทยาการของ Bereday (1964) ซึ่งรายละเอียดในการวิจัยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอน 1 การตั้งเป้าหมายทั่วไป

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของทั้งประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ รวมทั้งการศึกษาปรัชญา นโยบายและแผนการศึกษา วิเคราะห์หลักที่สำคัญของการศึกษา

ขั้นที่ 2 การตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะ

การตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะโดยอาศัยการวิเคราะห์ประเด็นที่ยังเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิรูป การศึกษาด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และการยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาของ ประเทศไทย และในบทบาทของการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้นในการตั้ง วัตถุประสงค์เฉพาะมี 4 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาความก้าวหน้าในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อลดความ เหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและ ความต้องการ การพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย 3) เพื่อศึกษาจุดเด่นด้าน การพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ และ 4) เพื่อเสนอแนวทางการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย

ขั้นที่ 3 การจัดเก็บข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ในการวิจัยเป็นข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษาของประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ โดยการวิจัยเอกสารประกอบด้วย เอกสารงานวิจัย บทความ หนังสือ ตำรา บันทึก จากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบกับการสัมภาษณ์ สอบถามผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยความร่วมมือจาก University of Languages and International Studies, VNU, Hanoi ในการติดต่อประสานงานผู้ทรงคุณวุฒิและสถานศึกษาในประเทศเวียดนาม Education department of South Sulawesi Province of Indonesia ในการติดต่อประสานงาน ผู้ทรงคุณวุฒิและสถานศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย และ Southern Lakes English College และ Massey University ในการติดต่อประสานงานผู้ทรงคุณวุฒิและสถานศึกษาในประเทศนิวซีแลนด์

แหล่งข้อมูล

- ข้อมูลออนไลน์ (Web Site) ของกระทรวงศึกษาธิการประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และ นิวซีแลนด์

- หอสมุดแห่งชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบบันทึกข้อมูล
- แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นโยบายด้านการจัดการศึกษา หลักสูตรการศึกษา รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ โดยการวิจัยเอกสารประกอบด้วยเอกสารงานวิจัย บทความ หนังสือ ตำรา บันทึก จากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งสี่ประเทศ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศไทย ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน ครูในสถานศึกษา จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 13 คน ประเทศเวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูในสถานศึกษา จำนวน 1 คน รวมประเทศละ 3 คน รวมจำนวน 9 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 22 คน

ขั้นตอนที่ 4 การบรรยายและการตีความของปรากฏการณ์

เมื่อจัดเก็บข้อมูลได้ในขั้นที่ 3 แล้ว ขั้นตอนนี้เป็นการบรรยายและการตีความ โดยผู้วิจัยได้ทำการเทียบเคียงสิ่งที่บรรยายและวิเคราะห์ตีความปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากข้อมูลที่รวบรวมมาข้างต้น โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบเหตุการณ์ (Constant Comparison) การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Component Analysis) และการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction)

ขั้นตอนที่ 5 การแยกแยะสิ่งที่แตกต่างและสิ่งที่เหมือน

การวิเคราะห์แยกแยะสิ่งที่แตกต่างและสิ่งที่เหมือนเป็นการแปลความหมายของสิ่งที่แตกต่างและสิ่งที่เหมือน ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ผลการศึกษาความก้าวหน้าในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ 2) ผลการศึกษาปัญหาและความต้องการ การพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย 3) ผลการศึกษาจุดเด่นด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ และ 4) แนวทางการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เป็นการวิเคราะห์นโยบาย แนวทางการจัดการ และผลการดำเนินการของแต่ละประเทศ (ประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และ

นิวซีแลนด์) ในการลดช่องว่างด้านการศึกษา การวิเคราะห์ครอบคลุมทั้งโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา คุณภาพการศึกษา และการจัดสรรทรัพยากร โดยเปรียบเทียบผลสำเร็จตามตัวชี้วัด เช่น คะแนน PISA การเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน อัตราการรู้หนังสือ และการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากรในพื้นที่ต่าง ๆ

1.1 ประเทศไทย ประเทศไทยได้พยายามลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น นโยบายเรียนฟรี 15 ปี และการสนับสนุนงบประมาณให้กับโรงเรียนในชนบท อย่างไรก็ตาม ผลการประเมิน PISA 2022 ยังคงสะท้อนถึงช่องว่างในผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยนักเรียนในชนบทมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่านักเรียนในเขตเมืองถึง 20% (OECD, 2023) นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำยังปรากฏในกลุ่มชาติพันธุ์และนักเรียนด้อยโอกาสที่ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียม

1.2 ประเทศเวียดนาม เวียดนามถือเป็นตัวอย่างที่โดดเด่นในด้านความสำเร็จของระบบการศึกษา โดยเฉพาะการประเมิน PISA 2012 และ PISA 2022 ซึ่งประเทศมีผลคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ OECD หลายประเทศ ความสำเร็จนี้เกิดจากการจัดสรรทรัพยากรอย่างเท่าเทียม การลงทุนในการพัฒนาครู และการสนับสนุนชุมชนในการจัดการศึกษา (Parandekar & Sedmik, 2016; OECD, 2023)

1.3 ประเทศอินโดนีเซีย อินโดนีเซียได้เพิ่มการเข้าถึงการศึกษาผ่านโครงการ Program Indonesia Pintar (PIP) ที่ช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้กับนักเรียนยากจน ผลการดำเนินการส่งผลให้มีอัตราการออกกลางคันลดลงในระดับประถมศึกษา อย่างไรก็ตาม คะแนน PISA 2022 ยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (OECD, 2023)

1.4 ประเทศนิวซีแลนด์ นิวซีแลนด์มีความก้าวหน้าในการส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจสู่ชุมชนและการสนับสนุนกลุ่มเปราะบาง เช่น ชาวเมารี (Māori) และชาวหมู่เกาะแปซิฟิก (Pasifika) ระบบการศึกษาของประเทศยังคงรักษามาตรฐานสูง โดยเฉพาะในด้านการอ่าน ซึ่งเป็นจุดแข็งในผลการประเมิน PISA 2022 (Ministry of Education, New Zealand, 2023; OECD, 2023)

2. ปัญหาและความต้องการของประเทศไทย

ประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาหลากหลายที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา แม้ว่าจะมีนโยบายและโครงการที่พยายามลดความเหลื่อมล้ำ แต่ปัญหายังคงปรากฏอย่างชัดเจนในหลายมิติ ดังนี้

2.1 ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา โรงเรียนในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ห่างไกลยังคงขาดแคลนทรัพยากรที่จำเป็น เช่น อาคารเรียน ห้องสมุด อุปกรณ์การเรียนการสอน และอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้เด็กในพื้นที่เหล่านี้ไม่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพเทียบเท่ากับโรงเรียนในเขตเมือง (UNICEF Thailand, 2021) นอกจากนี้ การขาดแคลนระบบขนส่งสาธารณะที่เอื้อต่อการเดินทางไปโรงเรียนยังเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับเด็กในพื้นที่ชนบท

2.2 ปัญหาคุณภาพครูและการกระจายตัว การพัฒนาคุณภาพครูยังคงเป็นประเด็นสำคัญ ครูในพื้นที่ชนบทมักไม่ได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และการกระจายตัวของครูที่ไม่เท่าเทียม

ส่งผลให้โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลมักขาดครูที่มีคุณภาพหรือมีครูไม่เพียงพอสำหรับสอนในทุกวิชา (OECD, 2020)

2.3 ปัญหาการจัดสรรทรัพยากรการศึกษา ระบบการจัดสรรทรัพยากรยังไม่ตอบสนองความต้องการของพื้นที่ด้อยโอกาสอย่างแท้จริง งบประมาณการศึกษามักกระจุกตัวในโรงเรียนขนาดใหญ่หรือโรงเรียนในเขตเมือง ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กหรือในพื้นที่ชนบทได้รับงบประมาณที่ไม่เพียงพอสำหรับการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น เช่น เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์พื้นฐาน (World Bank, 2021)

2.4 ปัญหาการเข้าถึงการศึกษา กลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กยากจน กลุ่มชาติพันธุ์ และเด็กที่มีความพิการ ยังคงเผชิญกับอุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษา ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น ความยากจนในครัวเรือน ทำให้เด็กหลายคนต้องออกจากระบบการศึกษาเพราะครอบครัวไม่สามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนได้ (UNESCO, 2020)

2.5 ขาดระบบข้อมูลสำหรับติดตามความเหลื่อมล้ำ ประเทศไทยยังไม่มีระบบฐานข้อมูลระดับชาติเพื่อติดตามและประเมินความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในเชิงลึก ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนหรือไม่ทันสมัยทำให้ยากต่อการวางแผนนโยบายและติดตามผล (Thai Education Reform Office, 2022)

3. จุดเด่นของการจัดการศึกษาในเวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์เผยให้เห็นแนวทางสำคัญที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในประเทศไทยเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียมมากยิ่งขึ้น รายละเอียดจุดเด่นของแต่ละประเทศมีดังนี้

3.1 เวียดนาม

เวียดนามเป็นตัวอย่างที่โดดเด่นในด้านการจัดการศึกษาที่สามารถสร้างผลลัพธ์ที่น่าทึ่งภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด โดยเฉพาะ “Vietnam Effect” ที่แสดงถึงความสำเร็จในการประเมิน PISA ซึ่งนักเรียนเวียดนามทำคะแนนได้สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม OECD แม้ว่า GDP ต่อหัวของประเทศจะต่ำกว่ามาก จุดเด่นที่สำคัญของเวียดนามได้แก่

- การพัฒนาครู: เวียดนามให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพครู โดยเน้นการฝึกอบรมที่ต่อเนื่องและการสนับสนุนครูในพื้นที่ชนบท
- การจัดสรรทรัพยากรที่เท่าเทียม: ทรัพยากรถูกจัดสรรอย่างเหมาะสมเพื่อให้โรงเรียนทุกแห่งได้รับการสนับสนุนที่เท่าเทียม
- การประเมินระดับชาติ: ระบบการประเมินผลช่วยติดตามและลดช่องว่างระหว่างโรงเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ (Parandekar & Sedmik, 2016)

3.2 อินโดนีเซีย

อินโดนีเซียมุ่งเน้นการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาสำหรับกลุ่มเปราะบางผ่านโครงการสำคัญ เช่น Program Indonesia Pintar (PIP) ซึ่งช่วยลดอัตราการออกกลางคันของเด็กจากครอบครัวยากจน นอกจากนี้ อินโดนีเซียยังลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงการศึกษาในชนบทกับแหล่งข้อมูลระดับประเทศ จุดเด่นของอินโดนีเซียประกอบด้วย

- โครงการสนับสนุนทางการเงิน: PIP เป็นตัวอย่างที่ช่วยลดช่องว่างทางเศรษฐกิจและการศึกษาผ่านการสนับสนุนเงินทุน (Ministry of Education and Culture, Indonesia, 2022)
- การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้: อินโดนีเซียพัฒนาการเรียนรู้แบบดิจิทัลในพื้นที่ชนบท เพื่อลดช่องว่างระหว่างเมืองและชนบท (World Bank, 2020)

3.3 นิวซีแลนด์

นิวซีแลนด์มีระบบการศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจ โดยให้ชุมชนและโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา รวมถึงการเน้นความเสมอภาคในกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมือง เช่น ชาวเมารี (Māori) และชาวหมู่เกาะแปซิฟิก (Pasifika) จุดเด่นของนิวซีแลนด์มีดังนี้

- การกระจายอำนาจการศึกษา: ระบบการศึกษาของนิวซีแลนด์เปิดโอกาสให้โรงเรียนและชุมชนตัดสินใจในเรื่องการจัดสรรทรัพยากรและการพัฒนาหลักสูตร (OECD, 2019)
- การสนับสนุนความเสมอภาค: มีนโยบายเฉพาะในการช่วยเหลือกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านโครงการสนับสนุนการศึกษาในชุมชน (Ministry of Education, New Zealand, 2021)
- การประเมินผลการเรียนรู้: นิวซีแลนด์ใช้การประเมินทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อพัฒนาผลลัพธ์ทางการศึกษาในระดับบุคคลและระบบ (PISA, 2022)

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย

ความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษานั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับนโยบายที่ต้ออย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องอีกหลายประการ ซึ่งประเทศไทยควรพิจารณาตัวอย่างความสำเร็จของประเทศอื่น ๆ ในการปฏิรูปการศึกษาว่า มีเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญอะไรบ้าง เพื่อที่จะได้ใช้เป็นข้อมูลเพื่อการเตรียมการที่ดีต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ จากการทบทวนแนวคิดต่างๆ ในการปฏิรูปการศึกษาจากหน่วยงานทางวิชาการ อาทิ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย สามารถประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปการศึกษาไทยในอนาคตได้ จากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals หรือ SDGs) 17 เป้าหมาย หรือที่ เรียกกันในนามเป้าหมายโลก (Global Goals) หรือวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนปี 2030 (The 2030 Agenda for Sustainable Development) ซึ่งเป็นข้อเรียกร้องสากลสำหรับการดำเนินการเพื่อขจัดความยากจน ปกป้องโลก และสร้างความมั่นใจว่าชาวโลกจะมีสันติสุขและความมั่งคั่ง วาระปี 2030 ได้รับการพัฒนาโดยใช้กระบวนการระหว่างรัฐบาลที่ครอบคลุมโดยบูรณาการ 3 เสาหลักของมิติความยั่งยืน (Three Pillars of Sustainability) คือ มิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม บวกกับอีก 2 มิติคือ มิติสันติภาพและสถาบัน และมิติเรื่องหุ้นส่วนการพัฒนา ที่เป็นการเชื่อมโยงทุกมิติของความยั่งยืนไว้ด้วยกัน ประเทศไทยควรได้มีการศึกษาและหาแนวทาง ยุทธศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในประเทศไทย อันจะนำมาซึ่งปัจจัยในการบรรลุความสำเร็จของ วาระการพัฒนาที่ยั่งยืนปี 2030 ของโลกต่อไป

สาระสำคัญของข้อเสนอและ Roadmap การปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2558 - 2569) ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ เจตนารมณ์ หลักการ เป้าหมาย กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

ข้อเสนอการปฏิรูปในระยะเร่งด่วน (พ.ศ. 2558) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในระยะต่อไป (พ.ศ. 2559 - 2569) และกลไกการขับเคลื่อนและสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุผลและต่อเนื่องยั่งยืน โดยสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้ การปฏิรูปการศึกษาควรมีเป้าหมาย เพื่อเปลี่ยนแปลงผู้เรียนให้ดีขึ้นใน 3 ด้าน คือ มีความรู้และความใฝ่รู้ มีทักษะเท่าทันชีวิตและโลกของงาน และเป็นคนดีมีคุณธรรม เพื่อการจัดการศึกษาตอบสนองการพัฒนาประเทศ มุ่งสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพระดับสากลที่จะช่วยยกระดับประเทศไทยให้พ้นกับดักรายได้ปานกลาง (Middle-income Trap) ในอนาคต ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่สามารถปรับตัวให้ทันกับบริบทความเปลี่ยนแปลงของโลกได้ตลอดเวลา เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการบริหารลง สามารถทุ่มเททรัพยากรในระดับที่เพียงพอ เพื่อลดช่องว่างของโอกาสทางการศึกษา ต้องเป็นการปฏิรูปที่ไปถึงการให้หลักประกันการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างน้อย 12 ปีแก่เด็กบนแผ่นดินไทยทุกคน และประชาชนต้องมีส่วนร่วมได้จริง ผ่านการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้พื้นที่และสถานศึกษา มุ่งให้อิสระ (Autonomy) ควบคู่ความรับผิดชอบ (Accountability) รวมถึงการเปิดช่องทางแก่ทุกภาคส่วนในการเข้ามาร่วมจัดการศึกษา

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบที่ครอบคลุมการวิเคราะห์แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นโยบายด้านการจัดการศึกษา หลักสูตรการศึกษา และรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ การวิจัยนี้อาศัยข้อมูลจากเอกสารวิชาการที่หลากหลาย เช่น งานวิจัย บทความ หนังสือ ตำรา และบันทึกต่าง ๆ จากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในทั้งสี่ประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและครอบคลุม ผลการศึกษาดังกล่าวนำไปสู่การสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การขับเคลื่อนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นกลไกสำคัญเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
2. การเข้าถึงการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน การแก้ไขปัญหาเด็กนอกระบบให้มีแนวทางเพื่อความยั่งยืน คือ ต้องป้องกันไม่ให้เกิดที่อยู่ในระบบหลุดออกจากระบบการศึกษา การเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัยในราคาที่สมเหตุสมผลได้อย่างเท่าเทียมกัน
3. การพัฒนาโมเดลสร้างความเสมอภาคอย่างยั่งยืนเพื่อการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ระบบการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาไม่ควรเป็นแบบเดิม ในลักษณะได้เท่ากันหมดทั้งประเทศ การพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนหรือสหวิทยาเขตที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดความร่วมมือ และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน
4. การปรับปรุงระบบบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติเพราะเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจเพื่อการบริหารจัดการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
5. การปรับปรุงหลักสูตร สื่อการสอนและการพัฒนาครู เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสังคมโลกในปัจจุบันและอนาคตการพัฒนาเทคนิคการสอนของครู การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สู่การคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ ทักษะศตวรรษที่ 21 ทักษะที่สำคัญต่อการเป็น

พลเมืองของสังคมโลกในอนาคต การให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำ และผู้นำการเปลี่ยนแปลง การผสมผสานระหว่างการแข่งขันภายในโรงเรียนและการสอบระดับประเทศ ครูที่มีคุณภาพจะสามารถวัดผล การเรียนของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยการประเมินคุณภาพของชั้นเรียนจะวัดจากการสอบข้อเขียนและ การสอบปากเปล่า เช่นเดียวกับการบ้านและรายงาน ซึ่งจะถูกใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของ นักเรียน รวมไปถึงการปรับค่านิยมทางการศึกษา โดยแทนที่จะเน้นเฉพาะการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนเก่ง คนที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ หรือเน้นเฉพาะปริญญาบัตร ต้องให้ความสำคัญกับจิตใจมากขึ้น โดยเน้นคุณธรรมจริยธรรม การแก้ปัญหาการอ่านออกเขียนได้และการคิดคำนวณ การพัฒนาผลการประเมิน PISA การเพิ่มอัตราครูต่อนักเรียน

6. การสร้างระบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การมี กลไกและระบบการผลิตคัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ที่มีคุณภาพ การให้ความสำคัญ กับการสนับสนุนจากที่บ้าน ผู้ปกครอง ครอบครัว เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่บ้านมากขึ้น และประสบการณ์ การศึกษาปฐมวัย และผลกระทบจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเหล่านี้

7. การแก้กฎหมายลดความเหลื่อมล้ำ การแก้ไขพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ การเข้าร่วมเป็นภาคีในกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

8. การประเมินคุณภาพทางการศึกษา ควรมีการปรับวิธีการและกระบวนการให้ตรวจประเมินได้ ตรงกับสภาพจริงมากขึ้น ประเมินเชิงคุณภาพให้รอบด้าน และควรมีระบบคัดสรรผู้ประเมินให้มีมาตรฐาน เดียวกัน และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ

9. การจัดการศึกษาตามบริบทของพื้นที่ (Area based Education: ABE)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

การวิจัยนี้ได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบการศึกษาใน 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ เพื่อศึกษาความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยเน้นความเท่าเทียมในการเข้าถึง คุณภาพการเรียนรู้ และการจัดสรรทรัพยากร ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึง ระดับความก้าวหน้าที่หลากหลายในแต่ละประเทศ ดังนี้

1.1 ประเทศไทย

ประเทศไทยได้ดำเนินโครงการและนโยบายหลายด้านเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เช่น นโยบายเรียนฟรี 15 ปี และการสนับสนุนโรงเรียนในชนบท อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจาก PISA 2022 แสดงถึง ความเหลื่อมล้ำอย่างต่อเนื่อง โดยนักเรียนในชนบทมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่านักเรียนในเมืองถึง 20% (OECD, 2023)

- **ความสำเร็จบางส่วน:** การเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา (World Bank, 2021)

- **ความท้าทาย:** ความไม่เท่าเทียมด้านคุณภาพการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น นักเรียนกลุ่มชนเผ่าพื้นเมือง และนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลยังคงเป็นปัญหาสำคัญ (UNICEF Thailand, 2021)

1.2 ประเทศเวียดนาม

เวียดนามเป็นตัวอย่างเด่นของประเทศที่มีความสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ แม้จะมีรายได้ต่อหัวต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD แต่คะแนน PISA 2022 ของนักเรียนเวียดนามกลับสูงกว่าหลายประเทศในกลุ่ม OECD (OECD, 2023)

- **กลยุทธ์สำคัญ:** การลงทุนในคุณภาพครู การฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง และการกระจายทรัพยากรที่เท่าเทียม

- **ผลลัพธ์:** เวียดนามลดช่องว่างทางการศึกษาระหว่างชนบทและเมืองได้สำเร็จ โดยมีระบบประเมินผลระดับชาติที่ช่วยติดตามคุณภาพการศึกษาอย่างใกล้ชิด (Parandekar & Sedmik, 2016)

1.3 ประเทศอินโดนีเซีย

อินโดนีเซียมีความก้าวหน้าในด้านการเพิ่มการเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสผ่านโครงการ *Program Indonesia Pintar (PIP)* ซึ่งช่วยลดอัตราการออกกลางคันของนักเรียนจากครอบครัวรายได้น้อย (Ministry of Education and Culture, Indonesia, 2022)

- **จุดเด่น:** การสนับสนุนทางการเงินและการนำเทคโนโลยีมาช่วยลดความเหลื่อมล้ำ เช่น การเรียนรู้แบบดิจิทัลในชนบท (World Bank, 2020)

- **ความท้าทาย:** คุณภาพการเรียนรู้ยังคงต่ำกว่ามาตรฐาน OECD ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับปรุงวิธีการสอนและการฝึกอบรมครู (OECD, 2023)

1.4 ประเทศนิวซีแลนด์

นิวซีแลนด์มีระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นความเท่าเทียมและความครอบคลุม โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมือง เช่น ชาวเมารี (Māori) และชาวหมู่เกาะแปซิฟิก (Pasifika) ระบบการศึกษาของนิวซีแลนด์ได้รับการยอมรับในด้านการอ่านและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา (Ministry of Education, New Zealand, 2023)

- **กลยุทธ์สำคัญ:** การกระจายอำนาจสู่โรงเรียนและชุมชนช่วยให้ทรัพยากรถูกใช้ได้ตรงตามความต้องการ

- **ผลลัพธ์:** คะแนน PISA 2022 ในด้านการอ่านยังคงสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD ซึ่งสะท้อนถึงความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ (OECD, 2023)

บทสรุปจากความก้าวหน้า

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าแต่ละประเทศมีจุดเด่นและความท้าทายเฉพาะตัวในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ประเทศไทยสามารถเรียนรู้จากความสำเร็จของเวียดนามในการจัดสรรทรัพยากรและพัฒนาครู อินโดนีเซียในด้านการเพิ่มการเข้าถึง และนิวซีแลนด์ในด้านการกระจายอำนาจและส่งเสริมความเท่าเทียมในกลุ่มชาติพันธุ์

2. ปัญหาและความต้องการของประเทศไทย

ประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาที่หลากหลายในความพยายามลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา แม้ว่าจะมีนโยบายและโครงการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา แต่ประเด็นสำคัญหลายอย่างยังคงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบการศึกษาและส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำยังคงอยู่ในระดับสูง

1. ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา

โรงเรียนในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ห่างไกลยังขาดแคลนทรัพยากรที่จำเป็น เช่น อาคารเรียน ห้องสมุด อุปกรณ์การเรียน อินเทอร์เน็ต และระบบขนส่งสำหรับนักเรียน การขาดแคลนนี้ส่งผลให้เด็กในพื้นที่เหล่านี้ไม่ได้รับโอกาสการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกับโรงเรียนในเขตเมือง

- จากรายงานของ UNICEF Thailand (2021) พบว่าโรงเรียนกว่า 30% ในพื้นที่ชนบทยังคงไม่มีห้องสมุดหรืออินเทอร์เน็ตที่เพียงพอสำหรับการเรียนการสอน

- ระบบขนส่งที่ไม่ครอบคลุมส่งผลให้เด็กจำนวนมากในพื้นที่ชนบทต้องใช้เวลาเดินทางไปโรงเรียนมากกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษา (World Bank, 2021)

2. ปัญหาคุณภาพครูและการกระจายตัว

ประเทศไทยยังขาดระบบที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ซึ่งมีการขาดแคลนครูที่มีคุณภาพและจำนวนที่เพียงพอ

- OECD (2020) ระบุว่าครูในชนบทของไทยมักไม่ได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะการสอนและการเข้าถึงเทคโนโลยีที่เหมาะสม

- การกระจายครูไม่สม่ำเสมอ ทำให้โรงเรียนบางแห่งในชนบทขาดครูผู้สอนวิชาที่สำคัญ เช่น คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในระยะยาว (World Bank, 2021)

3. การจัดสรรทรัพยากรการศึกษา

แม้ว่าประเทศไทยจะมีงบประมาณการศึกษาเพิ่มขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่การจัดสรรยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนในพื้นที่ด้อยโอกาส

- UNESCO (2020) ชี้ให้เห็นว่ากว่า 40% ของงบประมาณการศึกษาในประเทศไทยถูกใช้ไปกับโรงเรียนขนาดใหญ่ในเมือง ขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กในชนบทได้รับงบประมาณในสัดส่วนที่ต่ำ

- การขาดทรัพยากร เช่น คอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนรู้ดิจิทัล ยังคงเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลให้เด็กในชนบทมีโอกาเข้าถึงการเรียนรู้ที่น้อยกว่าเด็กในเมือง (World Bank, 2020)

4. การเข้าถึงการศึกษาสำหรับกลุ่มเปราะบาง

เด็กในกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กยากจน กลุ่มชาติพันธุ์ และเด็กที่มีความพิการ ยังคงเผชิญกับอุปสรรคที่หลากหลายในการเข้าถึงการศึกษา

- รายงานของ UNESCO (2020) ระบุว่าเด็กจากครัวเรือนที่มีรายได้น้อยมีแนวโน้มที่จะออกจากโรงเรียนก่อนระดับมัธยมศึกษาสูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้สูงถึง 30%

- นอกจากนี้ กลุ่มชาติพันธุ์ เช่น กลุ่มชาวเขา ยังประสบปัญหาในการเข้าถึงการศึกษาเนื่องจากข้อจำกัดด้านภาษาและวัฒนธรรม (UNICEF Thailand, 2021)

5. ขาดระบบข้อมูลสำหรับติดตามความเหลื่อมล้ำ

ประเทศไทยยังไม่มีระบบฐานข้อมูลระดับชาติที่สามารถติดตามและประเมินความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้อย่างครอบคลุม

- Thai Education Reform Office (2022) ชี้ให้เห็นว่าการไม่มีข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทำให้การวางแผนและการติดตามผลนโยบายเป็นไปได้ยาก

- ระบบฐานข้อมูลแบบบูรณาการ เช่น ที่ใช้ในนิวซีแลนด์และเวียดนาม อาจเป็นตัวอย่างที่ประเทศไทยสามารถนำมาปรับใช้เพื่อช่วยวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ

แนวทางพัฒนาที่เหมาะสม

จากข้อค้นพบดังกล่าว ประเทศไทยควรดำเนินการปรับปรุงในหลายด้าน ได้แก่

1. ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เพิ่มการลงทุนในอาคารเรียน เทคโนโลยี และระบบขนส่งในพื้นที่ชนบท เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษา (World Bank, 2021)

2. พัฒนาคุณภาพครู จัดโครงการพัฒนาครูที่มุ่งเน้นความต้องการเฉพาะในชนบท เช่น การสอนแบบ STEM และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (OECD, 2020)

3. จัดสรรทรัพยากรอย่างเท่าเทียม ปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณให้ครอบคลุมพื้นที่ด้อยโอกาส (UNESCO, 2020)

4. สนับสนุนกลุ่มเปราะบาง ใช้โครงการที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์และเด็กที่มีความพิการ เช่น การให้ทุนสนับสนุนเฉพาะกลุ่ม (UNICEF Thailand, 2021)

5. สร้างระบบข้อมูลระดับชาติ จัดตั้งระบบข้อมูลที่สามารถติดตามความเหลื่อมล้ำได้อย่างต่อเนื่อง และใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนานโยบายที่มีประสิทธิภาพ (Thai Education Reform Office, 2022)

3. จุดเด่นของเวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์

3.1 เวียดนาม

เวียดนามแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จอันโดดเด่นในด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา แม้จะมีทรัพยากรจำกัดและเป็นประเทศกำลังพัฒนา แต่ด้วยยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน เวียดนามสามารถสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD ได้ในหลายการประเมิน เช่น PISA

ข้อเท็จจริงและจุดเด่น

- การจัดสรรทรัพยากรอย่างเท่าเทียม: เวียดนามมีระบบที่มุ่งเน้นการจัดสรรทรัพยากรด้านการศึกษาไปยังพื้นที่ชนบทและชุมชนที่มีรายได้น้อย ทำให้ทุกโรงเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (World Bank, 2021)

- การพัฒนาครู: ครูในเวียดนามได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาทักษะการสอนและการบริหารจัดการห้องเรียนที่มีคุณภาพ ครูในพื้นที่ชนบทได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมเพื่อให้พวกเขาสามารถสอนในบริบทที่มีข้อจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Parandekar & Sedmik, 2016)

- ระบบการประเมินผลระดับชาติ: เวียดนามใช้การประเมินระดับชาติที่ครอบคลุมเพื่อวิเคราะห์และลดช่องว่างทางการศึกษาในแต่ละพื้นที่ (OECD, 2023)

3.2 อินโดนีเซีย

อินโดนีเซียมุ่งเน้นการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาสำหรับกลุ่มเปราะบางและยกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ชนบท ผ่านการริเริ่มโครงการและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษา

ข้อเท็จจริงและจุดเด่น

- โครงการ *Program Indonesia Pintar (PIP)*: โครงการนี้ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาแก่ครอบครัวยากจน ส่งผลให้อัตราการออกกลางคันของเด็กในระดับประถมศึกษาลดลงอย่างชัดเจน (Ministry of Education and Culture, Indonesia, 2022)

- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน: อินโดนีเซียได้เพิ่มการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อาคารเรียนในชนบท การติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ต และการกระจายทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบดิจิทัล (World Bank, 2020)

- การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา: อินโดนีเซียเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยี เช่น e-learning platforms และสื่อดิจิทัล เพื่อเชื่อมโยงการศึกษาในชนบทเข้ากับแหล่งข้อมูลระดับประเทศ (OECD, 2020)

3.3 นิวซีแลนด์

นิวซีแลนด์มีความโดดเด่นในด้านการกระจายอำนาจและการส่งเสริมความเสมอภาคในระบบการศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองและกลุ่มเปราะบาง

ข้อเท็จจริงและจุดเด่น

- การกระจายอำนาจการศึกษา: ระบบการศึกษาของนิวซีแลนด์เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการทรัพยากรและกำหนดหลักสูตรตามความเหมาะสมในท้องถิ่น (Ministry of Education, New Zealand, 2021)

- การสนับสนุนกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมือง: นโยบายที่มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำในกลุ่มชาวเมารี (Māori) และชาวหมู่เกาะแปซิฟิก (Pasifika) ได้รับการยกย่อง เช่น การจัดตั้งโปรแกรมสนับสนุนเฉพาะกลุ่ม เช่น *Ka Hikitia – Accelerating Success* ซึ่งเน้นพัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและภาษา (Ministry of Education, New Zealand, 2023)

- มาตรฐานการศึกษาสูง: นิวซีแลนด์ยังคงรักษามาตรฐานสูงในผลการประเมิน PISA โดยเฉพาะในด้านการอ่าน ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพของระบบการศึกษาและการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่แข็งแกร่ง (OECD, 2023)

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะมองที่มาของปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในมิติของความเหลื่อมล้ำจากการจัดการศึกษาของชาติ เนื่องจากการบริหารจัดการศึกษาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาของชาติโดยตรง (เปรี๊ญ กิจรัตน์ภร, 2555) และมีหลักฐานชี้ชัดว่า มีความสัมพันธ์กันสูงระหว่างความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ดังนั้นการแยกสองส่วนออกจากกันนั้น ย่อมเป็นไปได้ยาก และมีผลการศึกษาที่พบว่าการสนับสนุนงบประมาณเพียงอย่างเดียวยังไม่สามารถแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้อย่างเบ็ดเสร็จ จากผลการศึกษาการดำเนินการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทย นั้นประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในมิติความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสทางการศึกษา และ ความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพทางการศึกษา (สวระโชติ ศรีสุทธิยากร, 2562) โดยที่มิติแรก ความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสทางการศึกษาเป็นความแตกต่างหรือความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษาของประชากรภายในประเทศ ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีรัฐธรรมนูญ ที่กำหนดเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดให้คนไทยได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) แต่ผลการวิจัยหลายชิ้นบ่งชี้ตรงกันว่า ประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในด้านโอกาสทางการศึกษาอยู่ทั้งนี้พิจารณาจากสถิติการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อัตราการเข้าถึงการศึกษา และอัตราการคงอยู่ของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พบว่ามีแนวโน้ม ลดลงเป็นลำดับตามระดับชั้นการศึกษาที่สูงขึ้น อีกทั้งยังพบว่าอัตราการเข้าถึงและการคงอยู่ในระบบการศึกษามีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มนักเรียนที่ครอบครัวยังมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน โดยนักเรียนกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมีแนวโน้มที่จะเข้าถึงและคงอยู่ในระบบการศึกษาสูงกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) นอกจากนี้ประเทศไทยมีนักเรียนที่ถูกจัดว่าเป็นกลุ่มด้อยโอกาสมากกว่า 3 ล้านคนทั่วประเทศซึ่งคิดเป็นจำนวนกว่าร้อยละ 20 ของนักเรียนในระบบทั้งหมด โดยที่นักเรียนกลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานอันเนื่องมาจากปัญหาเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562; Francisco et al., 2011) ความเหลื่อมล้ำในด้านนี้เป็นความแตกต่างกันของโอกาสในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาของประชาชน ซึ่งมีสาเหตุมาจากภูมิหลัง และฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว ของนักเรียน และเป็นผลให้ประชาชนหรือนักเรียนบางคนพลาดโอกาสของการได้รับการศึกษาไปอย่างไม่สมเหตุสมผล โดยถึงแม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยจะมีกฎหมายหลายฉบับทั้งที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 รวมทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่เกี่ยวข้องกับการรับประกันสิทธิของประชาชนในการได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม โดยมีการระบุถึงหน้าที่ของรัฐในการจัดการศึกษาภาคบังคับให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ อย่างไรก็ตามสภาพความเป็นจริงของประเทศยังไม่ได้สอดคล้องไปกับเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายข้างต้นนัก ซึ่งสะท้อนให้เห็นให้สถิติการศึกษาที่เกี่ยวข้องดังนี้ เมื่อพิจารณาอัตราการเข้าถึงการศึกษาของประชาชนภายในประเทศ พบว่า ที่ผ่านม้อัตราการเข้าถึงการศึกษาของ

ประชาชนมีแนวโน้ม ลดลงเรื่อย ๆ ตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น เมื่อพิจารณาอัตราการคงอยู่ในระบบการศึกษาของนักเรียนพบว่า มีแนวโน้มลดลงเมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) เมื่อวิเคราะห์สาเหตุของการออกกลางคันของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นโดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลด้านการศึกษาของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557–2560 พบว่า สาเหตุส่วนใหญ่ของ การออกกลางคันในระดับประถมศึกษาเป็นเพราะการย้ายถิ่นฐานหรืออพยพตามผู้ปกครอง แต่ในระดับมัธยมศึกษา พบว่า สาเหตุของการออกกลางคันส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมและครอบครัวของนักเรียน ผลการศึกษาเชิงลึกเพิ่มเติม พบว่า ร้อยละ 28 ของเด็กที่ออกกลางคันหรือพลาดโอกาสทางการศึกษายังมีความต้องการที่จะเรียนต่อ (ดำรง ตุ่มทอง พชรินทร์ สิริสุนทร รัตนะ บัวสนธ์และ ทวีศักดิ์ ศิริพรไพบุลย์, 2557; อุมารณณ์ ภัทรวณิชย์ และปัทมา อมรสิริสมบุรณ์, 2550) และเมื่อพิจารณาจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของประชาชนที่มีอายุมากกว่า 15 ปีของประเทศจำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยพบว่า ในปีพ.ศ. 2561 ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาล มีค่าเฉลี่ยของจำนวนปีที่ได้รับการศึกษา เท่ากับ 9.7 ปีซึ่งสูงกว่าประชาชนที่อยู่นอกเขตเทศบาลที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.6 ปี ส่วน มิติที่สองคือความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพการศึกษาที่เป็นความไม่เท่าเทียมกันของการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของประชากรภายในประเทศ พิจารณาได้อย่างหลากหลายตั้งแต่การได้รับทรัพยากรทางการศึกษาทั้งบุคลากรทางการศึกษา (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2562) ความเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพทางการศึกษาก็เป็นอีกมิติหนึ่งของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่มีความสำคัญ เนื่องจากสามารถใช้สะท้อนประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมให้กับประชาชนของรัฐ โดยไม่ขึ้นอยู่กับความแตกต่างในด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว กล่าวคือนักเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาไม่ว่าจะเรียนในโรงเรียนใดก็มีสิทธิเท่าเทียมในการได้รับปัจจัยนำเข้า กระบวนการจัดการศึกษา และมีผลผลิตจากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับมาตรฐานเดียวกัน มีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะได้รับความรู้และได้รับการพัฒนาทักษะ พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับสังคมอย่างครบถ้วนเพียงพอ (Munich, Plug, Psacharopoulos, & Schlotter, 2012; Fry, 1983; Woessmann, & Schutz, 2006) อย่างไรก็ตามด้วยบริบททางการศึกษาของประเทศไทยที่มีการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา ให้กับสถานศึกษาโดยพิจารณาจากจำนวนผู้เรียนในสถานศึกษาเป็นสำคัญ จึงทำให้โรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีนักเรียนจำนวนมากจะได้รับงบประมาณอุดหนุนรายหัวมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนจำนวนน้อย โรงเรียนขนาดใหญ่จึงมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทางการศึกษาที่สูงและยืดหยุ่นมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นผลให้เกิดความแตกต่างระหว่างโรงเรียนดังกล่าวทั้งในด้านความพร้อมของทรัพยากรบุคลากร งบประมาณ สื่อและเทคโนโลยี ประกอบกับสภาพสังคมไทยที่มีปัญหาความเหลื่อมล้ำทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมระหว่างเขตเมืองและเขตชนบทอยู่แล้ว จึงทำให้พบ ความแตกต่างของคุณภาพทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนในเขตเมืองกับโรงเรียนในเขตชนบทด้วย ปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมาล้วนส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและเป็นความไม่เท่าเทียมกัน (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2562)

ดังนั้น ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยควรจริงจังต่อการแก้ปัญหาและมองแนวทางการแก้ปัญหาในภาพรวมเชิงระบบ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกองค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรไทย และเน้นนโยบายเกี่ยวกับการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นวาระแห่งชาติ โดยอาจพิจารณาจากข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและถอดบทเรียนจากการดำเนินการแก้ปัญหาในอดีตและวิสัยทัศน์ในอนาคตจากประเทศเวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ข้างต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การกำหนดนโยบายด้านการศึกษา นำแนวทางที่ประสบความสำเร็จจากประเทศเวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์ เช่น การจัดสรรทรัพยากรที่เท่าเทียม การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และการพัฒนาครู มาปรับใช้ในบริบทของประเทศไทย โดยเน้นให้ความสำคัญกับพื้นที่ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง
2. การปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณ ใช้ข้อมูลจากการวิจัยเพื่อออกแบบระบบการจัดสรรงบประมาณที่ตอบสนองความต้องการของโรงเรียนในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ด้อยโอกาส เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา
3. การส่งเสริมการพัฒนาครู ใช้ผลการวิจัยเพื่อออกแบบโครงการพัฒนาครูที่เน้นการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ และสร้างแรงจูงใจให้ครูคุณภาพทำงานในพื้นที่ห่างไกล
4. การพัฒนาระบบการประเมินผลระดับชาติ พัฒนาระบบการประเมินที่ครอบคลุมทั้งด้านคุณภาพและความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยใช้ตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนถึงผลสัมฤทธิ์ในกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ
5. การมีส่วนร่วมของชุมชน ผลักดันการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครองในกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนและบริบทชุมชน โดยอิงจากแนวทางของนิวซีแลนด์
6. การสนับสนุนกลุ่มเปราะบาง นำข้อเสนอจากการวิจัยมาพัฒนาโครงการสนับสนุนกลุ่มชาติพันธุ์ เด็กยากจน และเด็กพิการ โดยออกแบบกิจกรรมและนโยบายเฉพาะที่เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละกลุ่ม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับกลุ่มเปราะบาง ควรมีการศึกษาวิจัยที่มุ่งเน้นความต้องการและอุปสรรคของกลุ่มเปราะบาง เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ เด็กพิการ และเด็กในพื้นที่ชายแดน เพื่อออกแบบนโยบายที่ตรงจุดมากขึ้น
2. การเปรียบเทียบเชิงลึกของระบบการศึกษาระหว่างประเทศ ควรขยายการวิจัยให้ครอบคลุมประเทศอื่น ๆ ที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมคล้ายคลึงกับประเทศไทย เพื่อหากลยุทธ์ที่เหมาะสมเพิ่มเติม
3. การวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการศึกษาปัจจุบัน ศึกษาผลกระทบของนโยบายการศึกษาปัจจุบันในประเทศไทย เช่น โครงการเรียนฟรี 15 ปี หรือโครงการสนับสนุนโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อประเมินความคุ้มค่าและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน

4. การศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยีในพื้นที่ชนบท ควรวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในพื้นที่ชนบท เช่น การเรียนการสอนออนไลน์ หรือการใช้สื่อดิจิทัล เพื่อพัฒนาการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ
5. การศึกษาแนวทางการพัฒนาครูในพื้นที่ชนบท ศึกษาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการฝึกอบรมและสร้างแรงจูงใจให้ครูทำงานในพื้นที่ชนบท รวมถึงการพัฒนาความรู้ ทักษะ และการสนับสนุนทางวิชาชีพ
6. การสร้างฐานข้อมูลระดับชาติ ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาฐานข้อมูลการศึกษาแห่งชาติที่สามารถติดตามความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและสนับสนุนการวางแผนนโยบายได้อย่างแม่นยำ
7. การศึกษาผลกระทบระยะยาวของการลดความเหลื่อมล้ำ วิจัยผลกระทบระยะยาวของนโยบายและโครงการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในด้านเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.(2562). รายงานพันธกิจปฏิรูปการศึกษาไทย. สืบค้นจาก <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1734-file.pdf>
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). รายงานเฉพาะเรื่องที่ 12 หลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา. (2562). สมรรถนะเด็กไทยและการพัฒนาสมรรถนะ ในรายการผลงานสื่อ สิ่งพิมพ์ ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สืบค้นจากhttps://www.thaiedreform.org/wpcontent/uploads/2019/08/Core_competency_09.pdf.
- ดำรงค์ ตุ่มทอง, พชรินทร์ สิริสุนทร, รัตนะ บัวสนธิ์, และทวีศักดิ์ ศิริพรไพบูลย์. (2557). ปัญหาเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา: สถานการณ์ความไม่เสมอภาคในสังคม ไทย. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 10(1), 123-141.
- เปรี๊ญ กิจรัตน์ภร. (2555). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไทย: ที่มาและทางออก. เอกสารประกอบ การบรรยายเรื่อง “ยกเครื่องการศึกษาไทยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ” 23 กุมภาพันธ์ 2555 ณ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. สืบค้นจาก <http://rajabhatnetwork.com/upload/images/Document/Doc%20Preang/ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไทย.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาชาติระยะยาว. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานปี 2561-2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานพันธกิจการปฏิรูปการศึกษาไทยของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.
- สืวะโชติ ศรีสุทธีการ. (2562). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและปัจจัยที่ส่งผล: การวิเคราะห์พหุระดับร่วมกับดัชนีเอ็นโทรปีนัยทั่วไปที่อิงมัธยฐาน. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 32(3), 341-379.
- อุมาภรณ์ ภัทรวิชัยและ ปัทมา อมรสิริสมบุรณ์. (2550). ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา: เมืองและชนบท. ใน *วรชัย ทองไทย และ สุริย์พร พันพึ้ง (บรรณาธิการ), ประชากรและสังคม. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.*
- Baker, D. P., & Holsinger, D. B. (1996). Human capital formation and school expansion in Asia: Does a unique regional model exist?. *Comparative Education Review*, 40(4), 377-403.
- Bereday, G. Z. F. (1964). *Comparative method in education*. New York, NY: Holt, Rinehart, and Winston.
- Bourdieu, P., & Passeron, J.-C. (1977). *Reproduction in education, society and culture*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Diener, C., & Dweck, C. S. (1978). An analysis of learned helplessness: continuous changes in performance, strategy, and achievement cognitions following failure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(5), 451-462.
- Francisco, T., et al. (2011). *Education policy in developing countries: A comparative study*. Washington, D.C.: World Bank.
- Fry, G. W. (1983). The evolution of educational reform in Thailand. *Comparative Education Review*, 27(3), 371-392.
- Harber, C. (2002). Schooling as violence: An exploratory overview. *Educational Review*, 54(1), 7-16.
- Independent Committee for Education Reform (ICER). (2019). *Thailand education reform plan 2019–2029*. Bangkok, Thailand: ICER.
- ISSC, IDS, & UNESCO. (2016). *World social science report 2016: challenging inequalities – Pathways to a just world*. Paris: UNESCO Publishing.
- Lane, J. (2001). *Thailand's literacy campaigns and literacy retention programmes*. Bangkok, Thailand: UNESCO Bangkok.
- Ministry of Education and Culture, Indonesia. (2022). *Annual education report*. Jakarta, Indonesia: Ministry of Education.
- Ministry of Education, New Zealand. (2021). *Equity and excellence in New Zealand education*. Wellington, New Zealand: Ministry of Education.
- Ministry of Education, New Zealand. (2023). *Ka Hikitia – Accelerating success: education strategy for Māori learners*. Wellington, New Zealand: Ministry of Education.

- Munich, D., Plug, E., Psacharopoulos, G., & Schlotter, M. (2012). *Equity in education: policies and Challenges*. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2019). *Education at a Glance 2019: OECD indicators*. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2020). *Effective teacher policies: insights from PISA*. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2023). *PISA 2022 results: Volume I – What students know and can do*. Paris: OECD Publishing.
- Parandekar, S., & Sedmik, E. (2016). *Vietnam's learning success: lessons from the Vietnam effect in education*. Washington, D.C.: World Bank.
- PISA. (2022). *Program for International Student Assessment (PISA) 2022 results*. Paris: OECD.
- Schwab, K. (2017). *The fourth industrial revolution*. New York: Crown Business.
- Thai Education Reform Office. (2022). *Thailand education monitoring and reform plan*. Bangkok: TERO.
- UNESCO. (2014). *Teaching and learning: Achieving quality for all – global monitoring report 2014*. Paris: UNESCO Publishing.
- UNESCO. (2020). *Global education monitoring report 2020: Inclusion and education*. Paris: UNESCO Publishing.
- UNICEF Thailand. (2021). *Education in rural Thailand: challenges and opportunities*. Bangkok: UNICEF.
- Wilkinson, R., & Pickett, K. (2010). *The spirit level: Why equality is better for everyone*. London: Penguin.
- Woessmann, L., & Schutz, G. (2006). *Efficiency and equity in European education and training systems*. Brussels: European Commission.
- World Bank. (2020). *Education and technology in rural Indonesia*. Washington, D.C.: World Bank.
- World Bank. (2021). *Educational inequality and resource allocation in Thailand*. Washington, D.C.: World Bank.

การอ้างอิงบทความ

ณัชชา มหปัญญานนท์. (2567). การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
ของประเทศไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และนิวซีแลนด์. *e-Journal of Education Studies*,
Burapha University, 6(4), 66-89. สืบค้นจาก [https://so01.tci-](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejes/article/view/274185)
[thaijo.org/index.php/ejes/article/view/274185](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejes/article/view/274185)

